

حکمرانی معرفت‌شناسانه در آموزش عالی

ارتقای کیفیت دانشگاه‌ها در راستای توسعه

تالیف:

دیوید کمپبل، الیاس کارایانیس

David F.J. Campbell & Elias G. Carayannis

ترجمه:

دکتر جواد پورکریمی (عضو هیات علمی دانشگاه تهران)

امین همایونی دمیرچی

سرشناسه	کمپل، دیوید اف. ج.، ۱۹۶۳-م.
عنوان و نام پدیدآور	-Campbell, David F. J., 1963 حکمرانی معرفت‌شناسانه در آموزش عالی: ارتقای کیفیت دانشگاه‌ها در راستای توسعه/ دیوید کمپل، الیاس کارایانیس؛ ترجمه جواد پورکریمی، امین هماینی‌دمیرچی. تهران: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی، ۱۳۹۸.
مشخصات نشر	ذ. ۱۱۲ ص.؛ مصور، نمودار.
مشخصات ظاهری	۲-۲۹-۹۷۸-۹۶۴-۶۴۵۱
شابک	فیبأ
وضعیت فهرست نویسی	عنوان اصلی: Epistemic governance in higher education : quality enhancement of universities for development.c2013.
یادداشت	ارتقای کیفیت دانشگاه‌ها در راستای توسعه. آموزش عالی -- مدیریت Education, Higher -- Administration
عنوان دیگر	موضوع
موضوع	موضوع
موضوع	موضوع
موضوع	موضوع
موضوع	موضوع
موضوع	موضوع
موضوع	موضوع
شناسه افزوده	کارایانیس، الیاس جی.، ۱۹۶۱-م.
شناسه افزوده	Carayannis, Elias G.
شناسه افزوده	هماینی‌دمیرچی، امین. ۱۳۷۰-مترجم
شناسه افزوده	پورکریمی، جواد. ۱۳۵۰-مترجم
شناسه افزوده	مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی
شناسه افزوده	Institute for Research and Planning in Higher Education
رده بندی کنگره	LB ۳۶۱
رده بندی دیویی	۳۷۹
شماره کتابشناسی علی	۵' ۱۷۴۱

نام کتاب: حکمرانی معرفت‌شناسانه در آموزش عالی

مؤلف: دیوید کمپل، الیاس کارایانیس

مترجمین: جواد پورکریمی، امین هماینی‌دمیرچی

ناظر فنی چاپ: فریده جعفری

صفحه‌آرایی: شیوا سیف‌الله زادگان

ناشر: مؤسسه پژوهش و برنامه‌ریزی آموزش عالی

سال چاپ: ۱۳۹۸

شمارگان: ۲۰۰

نوبت چاپ: اول

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: افرد

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

نشانی: تهران، خیابان نلسون ماندلا، کوچه گلغام، شماره ۷۰، کد پستی ۱۹۱۵۶۷۳۴۸۱

تلفن: ۱۷-۲۲۰۱۰۶۱۶ دورنگار: ۲۲۰۵۰۳۳۸

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه‌برداری، ترجمه و جز اینها برای ناشر محفوظ است.

(نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است)

پیشگفتار

آر.کی. جین^۱ و ایچ. سی. ترایاندیس^۲ در مقدمه کتاب ارزشمند "مدیریت بر مدیریت ناپذیر، مدیریت سازمان‌های تحقیقاتی" در ابتدای دهه ۱۹۹۰ می‌نویسند: از رئیس دانشکده‌ای در دانشگاه هاروارد سوال شد: "تحقیقاتی را که توسط اعضای هیئت علمی و کارکنان دانشکده انجام می‌شود را چگونه مدیریت می‌کنید؟" رئیس دانشکده در پاسخ گفت: "ما مدیریت نمی‌کنیم!"

به نظر می‌رسد نویسندگان کتاب در حال انتقال مفهومی بودند که نشان‌دهنده مدیریت ناپذیر بودن افراد است که در حرفه بسیار حساس "هیات علمی" مشغول به فعالیت می‌باشند. به عبارت دیگر دانشگاه‌ها و مراکز علمی در دنیا از چنان جایگاهی برخوردار هستند که مدیریت به معنای تمام کردن کارهای مدیریت در خصوص آن‌ها در عالم واقع بی‌معناست. البته در کتاب فوق‌الذکر به موضوع حکمرانی به طور مستقیم اشاره‌ای نشده، ولیکن مشخص است که تفکر مولفان از طرح چنین موضوعی (سوالی) در ابتدای کتاب، حاکی از عمق اعتقاد آن‌ها به استفاده از سایر شیوه‌ها در اداره دانشگاه‌ها و مراکز علمی (حکمرانی به جای مدیریت) می‌باشد.

مفهوم حکمرانی به جهت تاریخی ریشه در علم سیاست دارد. البته در طول تاریخ، اندیشمندان مختلفی از ابعاد گوناگونی، پیرامون پیدایش و توسعه این مفهوم به مطالعه و پژوهش پرداختند. این مفهوم ریشه پیشاسقراطی دارد و صادق‌الخطاب، فیلسوف مشهور ایران در غرب و مشرق زمین را به خود مشغول کرده و هریک گزاره‌هایی به گزاره‌های گذشته افزودند و گاهی با به چالش کشیدن مفهوم رایج از حکمرانی، شکل جدیدی از آن را بوجود آوردند یا آن‌چه رایج بود را تکمیل کردند. می‌توان گفت حکمرانی مفهومی است که متنوع به معیارها، استانداردها، رویه‌ها و اصول حکومت‌داری که دولت‌ها از طریق آن، امور عمومی جامعه را انجام می‌دهند و منابع عمومی را اداره می‌کنند. در عمومی‌ترین استفاده، حکمرانی بر حرکت از رویکرد قبلی به نام حکومت (رویکرد قانون‌گذاری بالا-پایین که به دنبال تنظیم رفتار افراد و نهادها به شکل مشخص و کاملاً جزئی است) به سمت حکمرانی (رویکردی که تلاش دارد تا پارامترهای نظام را به گونه‌ای تنظیم کند که افراد و نهادها در درون آن عمل کرده و در نتیجه

1. Jain, R. K

2. Triandis, H. C

خودتنظیمی بوجود آمده و نظام به نتایج مورد نظر دست یابد) یا جایگزینی "اعمال قدرت بر" با "واگذاری قدرت به" تأکید دارد (غلامپور آهنگر، ۱۳۹۵). رویکرد حاکم در آموزش عالی نیز از این پارادایم غالب مستثنی نبوده و اصطلاح و رویکرد حکمرانی این حوزه را نیز درهم نوردیده است.^۱ امروزه دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و همچنین سایر مراکز علمی (مانند مراکز پژوهشی) به سمت رویکردی استقلال طلبانه و خودمختاری حرکت کرده و دخالت‌های دولت‌ها را برنمی‌تابند، دولت‌ها هم بر اساس همین تغییر پارادایمی، نگاه خود را از "دخالت در امور جزئی" به سمت "نظارت بر امور کلان" معطوف کرده‌اند. این نوشتار که با توجه به نیاز دولت و دانشگاه‌ها (و موسسات آموزش عالی) به جایگزینی مفهوم حکمرانی به جای مدیریت (و حکومت) نگاشته شده است و بر رویکرد معرفت‌شناسانه حکمرانی با توجه به ساختار معرفتی و پارادایمی دانشی، تأکید داشته و ضمن ارائه مفهوم این اصطلاح به تبیین آن و ارائه تصویری از حکمرانی معرفت‌شناسانه و نسبت آن با مفاهیمی چون دانش و مدیریت دانش، همچنین تضمین کیفیت ارتقای کیفیت و مدیریت کیفیت اقدام نموده است. کتاب حاضر در ۴ فصل تدوین شده است که فصل اول به کلیاتی در باب حکمرانی و حکمرانی معرفت‌شناسانه در آموزش عالی، فصل دوم به تعریف حکمرانی و آموزش عالی، فصل سوم به حکمرانی حکمرانی آموزش عالی و فصل چهارم به نتیجه‌گیری و پیامدهای احتمالی حکمرانی و حکمرانی معرفت‌شناسانه برای مشاغل آکادمیک اختصاص دارد، که انشالله برای خوانندگان به ویژه سیاست‌گذاران و دست‌اندرکاران آموزش عالی دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های آموزش عالی، مدیریت آموزشی و سایر رشته‌های مدیریت، مفید باشد. در پایان از خوانندگان کتاب حاضر انتظار می‌رود با ارائه نظرات و پیشنهادها به ایمیل jpkarimi@ut.ac.ir مترجمین را در انتشار مطالب غنی‌تر، یاری علمی فرمایند.

جواد پورکریمی
عضو هیات علمی دانشگاه تهران
آبان ماه ۱۳۹۸

۱. ذکر این نکته ضروری است که برخی متخصصین و صاحب‌نظران حوزه آموزش عالی ایران، با اصطلاح حکمرانی در زبان فارسی هم موافق نبوده و بار معنایی مدیریتی را در آن هنوز با شدت می‌دانند و معتقدند اصطلاح Governance به جای معادل حکمرانی بهتر است با واژه‌های رقیق‌تر دیگری مانند "اداره امور" معادل‌سازی شود تا معادل حکمرانی، که در آن حکم راندن مفروض است.

فهرست مطالب

۱- کلیاتی در باب حکمرانی و حکمرانی معرفت‌شناسانه در آموزش عالی	۱
۲- تعریف حکمرانی و آموزش عالی	۳
۱-۲- حکمرانی	۳
۲-۲- آموزش عالی	۴
۳- حکمرانی و حکمرانی آموزش عالی	۱۵
۱-۳- حکمرانی: افزایش، پیمایی خودحکمرانی، حکومت ارزیاب، بازارها و شبه بازارها	۱۵
۲-۳- حکمرانی آموزش عالی	۲۵
۱-۲-۳- حکمرانی آموزش عالی در جهان دانش: اقتصاد دانش: دولت دانش	۲۶
۲-۲-۳- حکمرانی معرفت‌شناسانه آموزش عالی: حالت‌ها ۱، ۲ و ۳	۳۲
۳-۲-۳- حکمرانی آموزش عالی: علم به صورت یک تئوری عمومی و یا علم به صورت یک شبکه، روایت مدیریت عمومی جدید و روایت "حکمرانی شبکه"	۴۸
۴-۲-۳- حکمرانی آموزش عالی: تضمین کیفیت، ارتقای کیفیت و مدیریت کیفی	۶۲
۴- نتیجه‌گیری: پیامدهای احتمالی حکمرانی و حکمرانی معرفت‌شناسانه برای شاغل آکادمیک	۸۱
منابع و مآخذ	۹۳